

Den nyzeeländska filmen "Sagan om de två tornen" röner naturligtvis stor uppmärksamhet på hemmaplan. Här visas den på biografen Embassy i Wellington.

NYA ZEELAND

– ETT MER AVLÄGSET LAND FINNS INTE!

av Lars Erik Gewalli

Man kan faktiskt inte resa längre bort än till Nya Zeeland. Detta land ligger i förhållande till Europa, nämligen precis på motsatt sida av jordklotet. En resa dit är dock väl värd mödan. Och varför inte samla landets spännande frimärken – som har svenska inslag!

På Nya Zeeland blir man alltid välkommen av vänliga och trevliga människor. Det är ett vackert land

som kan besökas året runt. Klimatet är behagligt och naturen mycket spännande med växter och djurliv som skiljer

sig en hel del från det vi är vana vid. Nya Zeeland består till största delen av två stora öar, Nordön och Sydön.

År 1940, alltså hundra år efter att Nya Zeeland blev kronkoloni, utgavs en serie märken med historiska motiv; Maoriernas ankomst som här angavs till år 1350 (½ d), Abel Tasmans upptäckt av öarna 1642 (2 d) samt James Cooks första besök år 1769 (1 d), vilket vi visar ovan. På det frimärket ser vi hans fartyg Endeavour, Cooks karta över Nya Zeeland och kapten Cook själv.

I dag bor det nästan fyra miljoner innevånare på en yta som är drygt hälften av Sveriges. Det mestadels bergiga landet är alltså inte speciellt tätt befolkat, och de ofta smala och krokiga vägarna har inte förrän under de senaste åren blivit helt asfalterade.

Auckland i norr är den största och viktigaste staden, som också har de tätaste förbindelserna med omvärlden.

Huvudstaden Wellington ligger på Nordöns sydliga del vid sundet som skiljer öarna åt. Christchurch är den största staden på Sydön.

Maorierna kom först

Öarna har faktiskt inte varit bebodda av människor så länge. Det var kanske först för omkring tusen år sedan som maorierna, ett polynesiskt folk, slog sig ner på Nya Zeeland.

Sedan dröjde det till 1642 innan den förste europén, holländaren Abel Tasman, kom dit. Han namngav landet efter provinsen Zeeland i Nederländerna.

När James Cook företog sin första resa jorden runt nådde han också till Nya Zeeland. Det skedde 1769–70.

Den världsberömda svensken Daniel Solander

På denna resa deltog även den svenske botanisten Daniel Solander som var lärjunge till Carl von Linné. Den största delen av de botaniska upptäckterna under denna resa, liksom en mängd andra naturve-

tenskapliga rapporter, tillskrivs honom. Mycket av den endemiska florán och faunan (arter som alltså bara finns här) beskrevs också för första gången av honom.

Han är märkligt nog kanske mer känd och hyllad utanför än inom Sverige. Söder om Nya Zeelands sydö ligger till exempel en liten oansenlig men geologiskt intressant ö, som blivit

forts sid 44.

Den nordiska kolonin marscherar genom Wellingtons huvudgata under "Scandinavian Gathering" den 8 mars i år.

Utsikt från nationalparken Abel Tasman.

forts från sid 43.

uppkallad efter honom, Solander Island.

Maorierna utsatta

Koloniseringen påbörjades i början av 1800-talet. Då kom brittiska missionärer till öarna, och säl- och valfångare använde dem som utgångspunkt för sina uppdrag.

Man började också "förhandla" till sig land från maorierna, och 1840 blev Nya Zeeland en brittisk kronkoloni.

Detta innebar en svår tid för maorierna som kraftigt mins-

kade i antal under slutet av 1800-talet. Guldfyndigheterna och den intensifierade immigrationen från 1860-talet, innebar ytterligare press på maorierna.

Intressant posthistoria

Genom koloniseringen ställdes krav på att kunna skicka brev hem till England. Då och då kom det skepp med post men någon regelbunden postgång kan man inte säga fanns förrän 1831, då man lyckades etablera inofficiella förbindelser med Sydney i Australien.

År 1840 inrättades Nya Zee-

lands första postkontor i Kororarika. Det var en liten bosättning allra längst i norr med bara omkring 300 innevånare.

Port Nicholson (som senare kom att kallas Wellington) och Auckland följde tätt efter. All post var fortfarande underlagd Sydney som skötte all kommunikation med omvärlden. Detta betydde att man var helt beroende av de transportförbindelser som Sydney hade, och att det kunde ta rätt lång tid för post till eller från Europa.

Under en viss tid försökte man upprätthålla en förbindelse med Europa via Panama,

Upptäckten av guld medförde krav på bättre transporter. Denna hästdragna postdiligens användes för en rutt på Sydön.

men mängden post var alltför obetydlig för att den kunde fortsätta.

Man försökte också förbättra postgången inom Nya Zeeland. Den besvärliga terrängen och stridigheterna med maorierna betydde att man i lång tid skickade post från Auckland till Wellington via Sydney i Australien. Det kunde ta flera månader men var mera pålitligt.

Det var först när järnvägen kom till Nordön 1878, som postgången mellan dessa viktiga orter förbättrades.

De första frimärkena i Nya Zeeland utgavs den 18 juli 1855, alltså bara några få dagar efter de första svenska frimärkena. Då skrivkunskheten var mycket begränsad och uppslagorna därför små, är dessa otandade märken med drottning Victorias bild mycket värdefulla.

För öar som ligger så avskides som Nya Zeeland är det närliggande att prioritera flygförbindelser. Redan 1919 etablerades förbindelser med Australien, och 1930 kunde man skicka post med flyg via Karachi i nuvarande Pakistan till London.

Ekonomi och levnadsstandard

År 1907 blev Nya Zeeland en "dominion", en självstyrande del av det brittiska samväldet. Man förblev dock mycket beroende av moderlandet och följde i mycket dess politik.

Ekonomin har under hela 1900-talet till stor del baserats på jordbruks- och skogsprodukter. Exporten av kött och mjölkprodukter tillsammans med trävaror har varit stor.

När Storbritannien gick med i den europeiska gemenskapen 1973, innebar detta höga tull-

murar och alltså ett svårt slag för landets ekonomi. Man tvingades till en omställning och handeln ökade successivt med länderna runt Stilla havet, främst då med USA, Australien och Japan. Samtidigt började en intensifiering av förädlingen av exportprodukterna.

Detta har resulterat i att förhållandet förbättrats mycket och levnadsstandarden är numera nästan på nivå med de europeiska länderna.

"Svenska" frimärken!

På senare tid har frimärksutgivningen följt en policy med många intressanta motiv ur landets historia, natur och kultur. Många motiv är också hämtade ur den maoriska befolkningens liv och leverne.

Förra året kom en serie med konst och hantverk. Två av fri-

forts sid 46.

Turister lockas upp på mycket spännande vandringsturer på glaciärerna.

Gavin Millard som samlat frimärken sedan 1948 har en gammaldags trevlig frimärksaffär i centrala Christchurch. (Christchurch City Stamps, 33 Cathedral Square, Regent Theatre Building, PO Box 2323, Christchurch, Nya Zeeland; telefon 0064-3 366 1173)

forts från sid 45.

märkena ingick i en samutgåva med Sverige. Det ena motivet var en fin glasvas från en produktion av de svenskfödda

Ola Höglund och Marie Simberg-Höglund.

De har varit bosatta i Nya Zeeland sedan 1982. Deras glashytta och utställningslokal strax utanför Nelson på Sydön

En brevlåda från början av 1900-talet med George V:s initialer.

är numera en turistattraktion. Genom vackert arbete, god teknik och en effektiv marknadsföring, har detta även gett Sverige ett gott rykte inom glaskonsten i både Nya Zeeland och Australien.

Frimärkena blev uppmärksammade i Nya Zeeland också med anledning av framställningsmetoden. Lars Sjööblom hade anlåtats för att gravera bägge länders märken i samutgåvan. Detta för oss ofta förekommande sättet att producera frimärken var närmast okänt och fick förklaras närmare för filatelisterna i Nya Zeeland.

New Zealand Post har en utmärkt hemsida (www.post.co.nz) där frimärksutgivningens beskrivs, och där man enkelt kan beställa alla utgåvor direkt.

Sprängde frimärkssamling!

Också i Nya Zeeland var spänningen inför konflikten med Irak stor. I början av mars fann man en övergiven resväska i en förort till Wellington. Polisen misstänkte en bomb, utrymde området och tillkallade desarmeringsexperter som sprängde resväskan.

Det visade sig att den inte innehöll något farligt – bara en större frimärkssamling!

Man kunde inte avgöra värdet på den, men ansåg att det kunde röra sig om någons under en livstid hopsamlade frimärken. □

Statistik

Befolkningens etniska tillhörighet (2001)

Personer med europeisk bakgrund	80,0%
Maorier	14,7%
"Stillahavsfolk"	6,5%
Kineser	2,9%
Indier	1,7%

Summan överstiger 100% för att en del personer har angett att de tillhör flera grupper (till exempel halveuropé och halvmaorier).

Katherine Sheppard var en drivande kraft bakom att Nya Zeeland år 1893 var det första landet i världen som införde allmän rösträtt för kvinnor.

Edmund Hillary var den förste tillsammans med nepalesen Tenzing Norgay att bestiga världens högsta berg, Mount Everest år 1953. Han har senare gjort mycket för sherpa-folket i Nepal och är numera bosatt i Auckland. Nu levande människor avbildas annars normalt inte på frimärken i Nya Zeeland.

På Nya Zeelands flagga finns både Union Jack och Södra Korset, en stjärnbild som bara kan ses på södra halvklotet.

Den svenske botanikern Daniel Solander som följde med James Cook på hans resor, avbildades på ett frimärke i samutgåvan mellan Sverige och Australien år 2001. Redan 1969, vid 200-årsjubileet av den första resan, fanns han på en utgåva i Nya Zeeland.

Maoriernas konst och kultur uppfattas som en viktig del av historien och värdesätts därför mycket idag.

De 44 miljoner fåren är en viktig del av landets ekonomi. En serie frimärken utkom i februari med anledning av att det också är fårets år i den kinesiska kalendern i år.

Kiwi känner vi mest till som en frukt. Det är också beteckningen på den egna befolkningen men även på "nationalfågeln", en mycket skygg och ganska stor nattfågel som inte kan flyga.

Intresset för segelsport är stort. Americas' Cup som nyligen avslutades i Auckland fick därför mycket uppmärksamhet.

Samutgåvan med Sverige 2002 med glasvasen från Höglunds glas. Det andra märket i serien visar ett maoriskt handarbete.

